

Pieter Langerhuizen Lambertuszoon, bevorderaar van de wetenschap

GERRIT VAN DIJK

BEVORDERAAR VAN DE WETENSCHAP, ZO noemt onze ex-voorzitter Valkenburg hem in een van zijn jaarredes. Daarbij doelt hij met name op het door de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen beheerde Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds. Wie was Pieter Langerhuizen? Wat weten we van hem? Klaarblijkelijk was hij een liefhebber van wetenschap, en een gefortuneerd man. Er is helaas niet zoveel bekend van hem. Een portret of een foto van hem dan misschien? Ook dat wordt moeilijk. Jarenlang heeft de Hollandsche Maatschappij het zonder moeten doen. Bekend is dat Langerhuizen van 1874 tot zijn dood in 1918 directeur was van de Hollandsche Maatschappij, dat hij burgemeester was van Huizen, en later ook van Bussum, en dat hij lid was van de Provinciale Staten van Noord-Holland. Minder bekend is dat hij jarenlang woonde op de buitenplaats Craillou bij Huizen, en dat hij daar een museum had met moderne kunst. Zou dat aanknopingspunten geven? Navraag bij de gemeente Huizen of daar wellicht een portret aanwezig was van Langerhuizen leverde niet veel meer dan schaamte en verbazing. Gelukkig leidde een tip naar een andere bron, namelijk het Stadsarchief van de gemeente Naarden. Langerhuizen bleek bestuurslid te zijn geweest van de Vereniging Stad en Lande van Gooiland, die opkwam voor de rechten van de Erfgooiers. Fel gekant was men tegen de totstandkoming van de Erfgooierswet van 1912, die hen veel privileges ontnam. Als gevolg van deze wet werd de Vereniging ontbonden en een nieuwe vereniging, onder dezelfde naam, opgericht, die

bestaan heeft tot 1975. Langerhuizen keerde niet terug in het bestuur van de nieuwe vereniging. Bij het afscheid van het 'oude' bestuur werd er in de raadzaal van het stadhuis van Naarden een groepsfoto gemaakt van dat bestuur. Op de bijgaande deelfoto zit Langerhuizen op de eerste rij in het midden met zijn stok. Het archief van de beide verenigingen bevindt zich in het Stadsarchief van de gemeente Naarden. In dat archief is de groepsfoto uit 1913 aanwezig.

Op 11 april 1918 overleed Langerhuizen op Craillou. Zoals reeds gezegd was hij een gefortuneerd man en bezat hij veel kunstvoorwerpen. Het meeste was afkomstig uit de erfenis van zijn ouders. Met name van zijn moeder van goede komaf. Bij geheim testament, zoals in de stukken van de notaris staat, vermaakte Langerhuizen 125.000 gulden aan de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem, ten einde haar in staat te stellen de studie der natuurwetenschappen te bevorderen. Het was niet het enige legaat dat hij toekende, ook andere instanties werden bedacht. De Maatschappij tot Nut van het Algemeen kreeg zelf twee ton en de vereniging "Hedendaagse Kunst" kreeg 50.000 gulden, met de merkwaardige opdracht daarmee uit de veiling van Langerhuizens collecties werken voor het Stedelijk Museum te Amsterdam aan te kopen. Waarom bedacht Langerhuizen van de wetenschappen alleen de natuurwetenschappen? Weliswaar had hij in Delft gestudeerd, maar dat was niet zo succesvol geweest en kan dus niet de reden zijn geweest. Nee, het paste in die tijd waarin veel van de natuurwetenschappen

Uitsnede van een bestuursfoto van de Vereniging Stad en Lande van Gooiland, in de raadzaal van het stadhuis te Naarden. In het midden met stok: Pieter Langerhuizen.

werd verwacht. En verder was de Hollandsche Maatschappij toen bijna geheel gericht op de natuurwetenschappen, zoals terecht in het reglement van het Langerhuizen Fonds staat. De Hollandsche Maatschappij heeft het legaat, naar Langerhuizens wens, gebruikt voor de instelling van het Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds. Langerhuizen bepaalde dat de Maatschappij gehouden was het kapitaal in stand te houden of te vermeerderen, en alleen de rente te gebruiken voor subsidies. Intussen is het kapitaal gegroeid tot ongeveer twee en een half miljoen euro. Jaarlijks wordt hieruit nu een bate van 15.000 euro toegekend voor natuurwetenschappelijk onderzoek.

Over het persoonlijk leven van Langerhuizen weten we slechts dat hij een vrij eenzaam, teruggetrokken persoon was. Daarbij kwam dat hij homofiel was in een tijd waarin dit nog niet zo geaccepteerd was. Hij is 79 jaar geworden en gecremeerd in Driehuis-Westerveld. Hij was doopsgezind. De Hollandsche Maatschappij betekende veel voor hem.

Prof. dr. G. van Dijk is oud-secretaris natuurwetenschappen van de KHMW en oud-hoogleraar wiskunde aan de Universiteit Leiden.